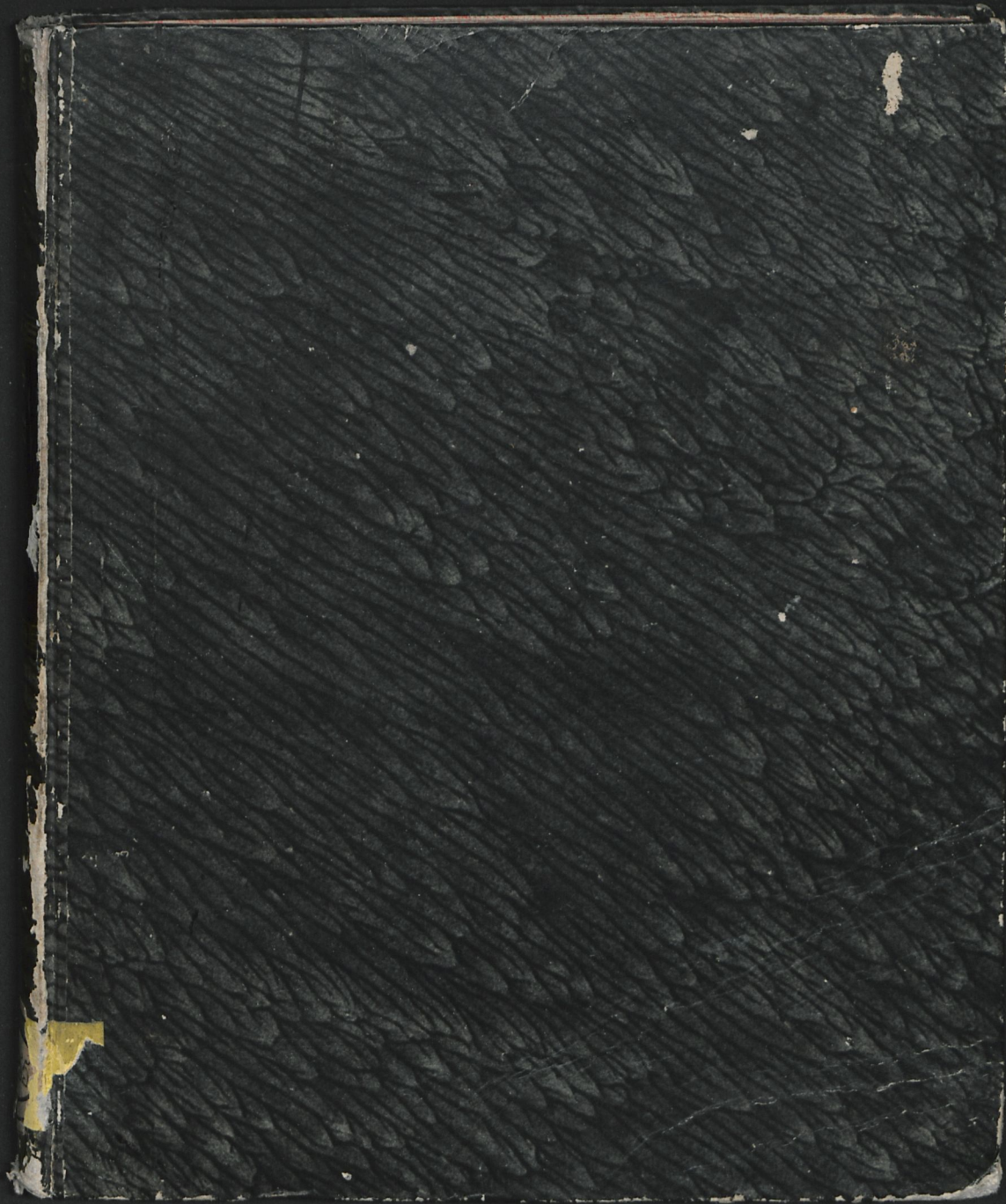

B. 378.

VIII.

DE BIBLIOTHECIS ET MVSEIS
ERFORDIENSIBVS.

PRAECIPVE

DE REV. MINISTERII AVG. CONF.
BIBLIOTHECA.

PARTICVLA V.

QVA

AD EXAMEN AVTVMNALE

D. IV. V. ET VI. OCT. CIOIOCCII.

IN GYMNASIO EVANGELICO HABENDVM
INVITAT

ET

SYMBOLAS IN BIBLIOTHECAM
ET MVSEVM GYMNASII

PER SEMESTRE PRAETERITVM DVODECIMVM A BENE-
VOLENTIBVS COLLATAS RECENSET

GYMNASII DIRECTOR

M. IO. IOACH. BELLERMANN,

THEOL. ET PHILOS. P. P. O., ACAD. SCIENT. VTIL. SOCIVS ET AB
EPISTOLIS, SOCIETAT. LATINAE IENENS., OECON. LIPSIENS., MINERAL.
IENENS., PATRIOT. WESTPHAL. ET NAT. CVRIOSOR. BROCKHVS-
WESTPHAL. SOBALIS.

— 2 —

ERFORDIAE,

Typ. IOAN. CHRIST. GOERLING, ACAD. TYPOGR.

Stadium mihi propositum quodvis diverticulum declinando ingrediar; priusquam autem ad reliquos codices manuscriptos me converto, probe monendum esse iudico, adfuisse in Bibliotheca ministeriali codicem Biblior. hebr. *quintum*, in dissertatione Michaelis-Kalliana supra allata *) descriptum, cuius variantes lectiones in Bibliis Henr. Michaelis sub titulo *Cod. Erf. 5.* occurrunt. Quem codicem olim Erfordiensem, non esse Kennicottianum 375, nunc Moguntinum, ut de Rossi in praefatione Voluminis II. coniecerat, idem de Rossi deinde Vol. IV. p. XXVIII. recte docuit. Ceterum neque *Kennicottus*, nec de *Rossi* sciunt, quorsum ille Codex Erf. 5. venerit, et ipsum *Froripium*, antehac Professore Erfordiensem, cuius testimonium de Rossi l. c. affert, vera et accurata rei ratio fugit. Quam ob rem pauca de hoc codice hic adlicere non alienum puto.

Sub initio seculi praeteriti *Comites a Schoenborn* bibliothecam suam in arce Gaybacensi (Gaybach, Gaubach, Geubach) in Franconia asservatam, libris omnis generis rarissimis adornare studebant. Electori Moguntino, *Lothario Francisco*, stirpem e familia comitum a Schoenborn trahenti, Senatus Erfordiensis et Ministerium evangelicum hunc codicem in testimonium observantiae miserunt, animumque ad quaelibet officia paratum declarare studuerunt. Tradebatur Electori hic codex anno 1727 per Senatus et Ministerii evang. legatos, nimirum per Consulem senatorium et Pastorem Ministerii Adsessorem, Moguntiam profectos. Elector cum hoc studii exoptatissimi erga se signum benignissime accepisset, misit codicem Gaybachum, quo loco, ni omnia me fallunt, adhuc servatur.

Codex V.

Codex *Pentateuchi* rotulus s. convolutus, vulgo מגילת התורה, volumen legis synagogicum, LXXXVI membranis magnis invicem una serie consutis, quarum singulae tres columnas, et singulae columnae XXXVIII lineas continent. Textus est scriptus literis quadratis magnis, sine vocalibus accentibusque. Plurimum literarum, praecipue טו ע ט ז ג א apices sinistri binis seu

*) Vid. De rev. Minist. Bibliotheca, Partic. II. p. 6.

seu ternis lineis perpendicularibus, i. e. Masorethicis ornamentis, תגין dictis, sunt instructi. Litera ד saepe maiorem formam superne rotundam induit. In hoc codice splendido, integro, nitidis literis exarato, bene conservato, fere nullae rasurae inveniuntur, tanta diligentia et acrimonia est elaboratus. — De aetate nil certi coniecere possum, cum Palaeographia critico-diplomatica hebraicae linguae adhuc aegre desideretur; annum 1549, quo in potestatem Christianorum venit, certe superat.

Codex VI.

Codex *Pentateuchi* rotulus, integer, L membranis, CL columnis, qualibet columna LX lineis, caractere minus elegante. Ex membranarum ratione, characterum forma, atramenti colore partim nigro partim flavesciente et literarum ductibus patet, hunc codicem non ab una eademque manu esse exaratum. Membranae 19na, 20ma et 26ta absque dubio ab alio sunt auctore, et membranae 32da—35ta itidem ab alio descriptae, ut characterum forma luculenter probat. Cum legis scriptoribus libri thalmodici iusserint, ut ultimis Pentateuchi verbis adimpleant columnam, ultimorum foliorum huius codicis scriba non tantum literas dilatibiles ordinarias mirum in modum prolongavit, sed et literas ש, ע, נ simili modo dilatavit; e. g. נִי est יִנְיִ. Litera ש in voce ישראל saepius novem ornamentis

(תגין) sic est oneratus. Inveniuntur hic non tantum variae rasurae correctionesque, sed et plures membranarum particulae quadratae excisae sunt, in quibus scriba sphalmata commiserat, ita ut huic codici eadem ἀκρίβεια et auctoritas quam praecedenti, adiudicari nequeat.

Codex VII.

Codex *Pentateuchi* rotulus, in medio mutilus, XXXXIX membranis, quarum tres sunt mancae. Priores Pentateuchi XXXIV membranas una serie consutas, satis bene conservatas, excipiunt tres valde laesae, quibus denique XII integrae sequuntur. Genesis, Exodus et Leviticus integri prostant, in libro

* 2

autem

autem Numerorum sunt lacunae, a capite 28, 19 ad finem; pauca tantum ab illis, quae desiderantur, capitibus Numerorum, in illis tribus membranis laesis supersunt. Lacunas codex non iniuria temporis sed incendii, ut ignis vestigia indicant, sibi contraxit. Fortassis haec sunt rudera illius epochae tristissimae 1349, qua cives Erfordienses christiani, spoliatis Synagogis, domos Iudaeorum adolebant et quemcunque circumciscum trucidabant *).

Codex VIII.

Codex Pentateuchi rotulus, membranaceus, mutilus, XXXX foliis, qualibet columna XXXXVIII seu XXXXIX lineis. Initium deest, incipit verbis וַשֵּׁטַח אֵינָהּ שִׁטָּה i. e. Levit. II, 26. Omnia reliqua Levitici, Numerorum et Deuteronomii illaesa, nitide et accurate scripta reperiuntur. Rasurarum paucitas ornamentorumque masorethicorum parcas hunc codicem hebraicum ab aliis bene distinguunt. Litera פ saepe reliquis maior et convoluta est **), Nun vero finale in ultimis praecipue Numerorum versibus singulari modo exaratum adparet; pedo episcopali פ haud dissimile.

Quatuor horum codicum rotulorum membranae fidibus ex intestinis, seu animalium (purorum) nervis ita consutae sunt, ut in Thalmude librorum synagogicorum confectoribus praescriptum est. Fines voluminum extremi duobus cylindris ligneis, utrinque orbibus consitis, fidibus eiusdem generis alligati sunt, ita ut, primigenium statum suum se non mutasse, luculenter prae se ferant. Ceterum quatuor hi codices convoluti, quanquam praestantes et antiqui, qui anno 1349, ut verosimile est, una cum reliquo Synagogarum adparatu Iudaeis eripiebantur, neque a Kennicotto, nec a de Rossio, nec ab ullo alio auctore nominati aut consignati sunt.

Fragm.

*) Vid. libri chronici Erford. Falkensteinii et Gudeni.

**) O. G. Tychsenii tentamen de variis codd. hebr. generibus. Rostochii 1772. p. 139. in nota.

Psalmorum fragmentum unius folii codex adpellari nequit, licet descriptione haud indignum. Membranaceum folium trium columnarum, et XXXVII linearum in qualibet columna, continet Psalmos 9, 5. — 18, 6. ad verbum שְׁאוּל. Literarum character quadratus, elegans, perspicuus; sine punctis et Masora. I. C. W. Diederichs cum codicum I–IV variantes lectiones hic colligeret fragmentum hoc primus detexit; illo enim folio ad tegumentum libri precum iudaicarum bibliopegus erat usus. Permissu defuncti Senioris *Besleri* Diederichs illud folium quereana tabula conglutinatum caute solvit, ita ut nunc utroque latere legi possit. Diederichs ipse fragmentum cum textu comparavit, et lectionis varietatem in Bibliotheca orientali *Michaelis* *) publici iuris fecit. In opere de *Rossiano* **) nostrum fragmentum est 95um Manuscriptorum codicum exterorum. Quamquam de *Rossi* l. c. affirmat, se lectiones variantes excerptas attulisse, attamen hoc, ut collatio a me instituta me docuit ***), tantum ad duas est restringendum, omnes enim reliquas frustra quaesivi. In bibliotheca etiam orientali I. D. Michaelis l. c. non omnes lectiones variantes reperiuntur, ita ut illas supplere possim. Fragmentum dictum

Ps. 9, 16. בְּשֵׁרֶת transponit בְּרֶשֶׁת, item Ps. 10, 19.

Ps. 13, 4. עֵינִי omittit.

Ps. 15, 5. וְלֹא נָתַן cum Praefixo Vau.

Ps. 18, 1. אֲשִׁיר loco הִשְׁרִיר legit.

Ps. 18, 4. מִהוֹלל plene מהולל.

Cum prima, secunda et quarta lectionis varietas negligentiam scribae luculenter probent, huic fragmento pretium criticum, quod a Diderico, et inde a Michaelis et de Rossio, illi statutum est, denegandum puto. Diderichs etiam in eo erravit, affirmans, se hoc fragmentum a codice *Raschiano* seiunxisse ****), cum ex alio magno codice, nimirum e libro Iudaeorum

*) Michaelis bibl. orient. T. VI. p. 238 — 244.

**) De Rossi. Vol. I.

p. CXXXIV.

***) De Rossi. Vol. IV. p. 4 — 10.

****) Mi-

chaelis bibl. orient. T. VI. p. 239 et 240.

rum rituali, כול-כו seu כדור גדול dicto, a me proxima occasione describendo, desumserit. Sed haec hactenus. —

Non defuerunt Gymnasio *Fautores benefici* per praeterlapsum semestre, qui de necessitate et eximio usu Bibliothecae et Musei persuasi, varia liberaliter obtulerunt, suorumque nominum memoriam aequalibus posterisque ita iucundam atque insignem celebraverunt, ut, quamvis viventium oculis morte subtracti fuerint, oblivioni tamen non subtrahantur, sed in cordibus gratorum Erfordiensium in immortalem memoriam vivant atque colantur. Quodsi studii patrii promotores generosi atque Evergetae per aliquod tempus suo favore benevolo gaudia Camoenarum continuaverint, et ii, penes quos vis et auctoritas est, locum aptum ad thesaurum bene servandum commodeque illo utendum procuraverint, Gymnasium Erfordiense adminiculo docendi discendique utilissimo, (diu, heu! vehementerque desiderato) exornabitur. Omnibus his benevolentibus, quorum nomina et dona more consueto brevibus afferam, grates persolvo maximas.

Herr Baron Fr. v. Dalberg: (Dritt. Beytr.) zwey seltene kostbare Werke: 1) Systema Brahmanicum, liturg. mythologicum, ex monumentis indicis Musei Borgiani Velitris, diss. illustr. Fr. Paulinus a S. Bartholomaeo. Romae 1791. 4 c. f. 2) Grammatica Samscritamica, auct. Fr. Paulino a S. Bartholomaeo. Romae 1790. 4. — Herr Studios. Gebhardt: der allg. weltl. u. gel. Historia anderer Haupttheil. fol. — Herr Chirurg. Veit, jun.: 4 Stück klare Tondorf. Kiesel. — Herr Apoth. Bucholz: (viert. Beytr.) ein Geweihe vom Elenanthier und einen Wallfisch-Ziemer. — Hr. Abbé Schweizer: (dritt. Beytr.) das Evangel. Marci in judendeutscher Spr.; La luce circa la Sera, per illuminare occhi d'Israele. 1745. 12; ein durchschnittenen Stückchen von einem Wallfisch-Ziemer; ein Stückchen vom Zahn eines Einhornfisches, Narwals; eine Stachel vom Stachelschwein. — Hr. Dr. I. L. K. Arnold: (dritt. Beytr.) zwey Bände Landcharten und ein von Mineralien zusammengesetztes kleines Bergwerk. Der eine Band enthält 30 Stück Prospective, Grundrisse, naturhistorische und technologische Abbildungen, der zweyte Band ist der Doppelmeyersche Atlas coelestis, 30 Charten, Nürnberg, 1742. in Royalfolio. — Hr. Prof. Ritschl jun.: eine römische Kupfermünze vom Gratianus. — Hr. C. C. Haberte: 61 Stück vom Theil sehr seltene Mineralien, und Pindari carmina graece et lat. c. scholiis gr. ed. P. Stephani, gr. 4. Von den Mineralien bemerke ich hier nur den dunkelrothen Zinnober von Almanden aus der Sierra Morena in Spanien; braunen Eisenstein mit braunen Glaskopf, aus Estremadura in Spanien; schörlartigen Beryll von Altenberg im Erzgebirge; verschiedene Arten von Porcellan - Jaspis; Kalkspath - Stallakriten; Basalt mit Augit; Porphyrartiger Granit, vom Schneekopf in Schlesien, u. s. w. welches, wie die Landcharten und alles übrige in dem Buche: „Dem Andenken der Beförderer des Guten an dem Erfurt. Evang. Gymnas.“ genau specificirt zu finden ist. — Hr. Dr. W. T. Tilesius, in Leipz.: 1) Vesica atramentaria septiae officinal, Linn. praeparata; 2) Attramentum septiae officin. alcalicaustici ope depuratum et inspissatum, in usum pictorum succo arabico gummoso mixtum et praeparatum.

Lectio.

Lectionum exacti semestris spatii rationem tabula sequens exhibet.

I. *Lectioes Directoris Gymnasii, in classe I.* 1) hebraicae: 1) Reg. c. 9—20, adiecta phrasium analysi; 2) encyclopaedicae: Theologia, duce Krug; 3) latinae: Ciceronis oratio pro lege Manilia, et extemporalia. *In cl. II.* 1) hebraicae: e chrestom. Gedikiana hebr. a pag. 78—116, i. e. excerpta e LL. Sam. Reg. Prov. et Gen. 2) lat.: Cicer. epist. ad fam. L. I. 1. ad II. 14. et imitat. extemp. *In cl. III.* 1) hebraicae linguae elementa, duce Biedermanno et Gedikii chrestom. hebr. p. 13—19. i. e. Gen. c. 28, 33 et 37. 2) Phaedri fabul. L. I. 1—28. *In Seminario:* historia biblica et praesertim Christi aequalium.

II. *Lectioes Prof. Ritschlii, in cl. I et II.* ephemerides politicae; *in cl. III.* exercitia latina. *In Seminario:* computationum ecclesiasticarum rite instituendarum praecepta practica, et Oeconomia, duce Weissenbruchio.

III. *Lectioes Prof. Sinnholdi, in cl. I.* 1) graecae: a) Anacreontis carmina I ad XIX. b) Homeri Iliad. Rhaps. I. ad 121. c) Ev. Math. c. 10—17. 2) gallicae: l'avare de Moliere, act. 2. *In cl. II.* 1) graecae; Xenophontis Cyropaedia. L. VI et VII. 2) gallicae: les fourberies de Scapin de Moliere, Act. I—III. *In cl. III.* 1) graecae: a) Grammat. graeca. b) e Palaephato c. 1—6. c) Ev. Marci c. 1. *In Seminario:* Styli epistolaris exercitia.

IV. *Lect. Prof. Herrmanni, in cl. I.* 1) lat.: a) Livii hist. rom. L. III. c. 1—23. b) Extemporalia lat. 2) theol.: doctrina religionis et morum, duce sui ipsius compendio. p. 1—70. *In cl. II.* 1) lat.: a) Terentii Heautont. Act. IV. Sc. 2—Adelph. Act. II. Sc. 2. b) Extemporalia lat. 2) theol.: doct. rel. et mor. p. 1—70. *In cl. III.* 1) lat.: a) Cornel. Nep. imperatores XIX—XXIII. b) Exercit. lat. c) Cicer. ep. sel. L. 1. ep. 1—18. d) theol.: doct. rel. et mor. p. 1—70. *In Semin.:* Doct. mor. et rel. p. 1—70.

V. *Lect. Prof. Moelleri. In cl. I.* 1) Horatii carm. L. I. Od. 1—20; 2) praecepta artis poeticae potiora, nec non historia poetar. eorumque operum celeberrimor., qui apud Graecos. Roman., Ital., Franco-Gall., Angl., German. etc. floruerunt; 3) Trigonometriae planae elementa, secundum comp. Krebsio-Langsdorffianum. *In cl. II.* 1) Virgilii Aeneid. X, 276—XI, 100; 2) elaborat. lat. poet. in metro heroico et elegiaco; 3) calculi universalis et analyseos mathem. elementa. *In cl. III.* 1) Ovidii trist. V. eleg. 3 et 4. 2) Prosod. lat. P. I. 3) Arithmetices civilis. P. I. *In Sem.:* Agrimensoriae, P. I.

VI. *Lect. Prof. Petri, in cl. I.* 1) lat.: a) Cicer. de officiis, L. I. c. 10—20; b) elaborationes lat. pros. 2) german.: Snell de stylo german. p. 159

—238;

— 238; 3) physic.: hist. nat. duce Nicolai compendio, p. 149 — 242. *In cl. II.* 1) lat.: a) Selectar. hist. Fischeri, L. V. 44 ad fin. et L. I, c. 1 — 5; b) elab. lat. pros. 2) Snell de stylo germ. p. 1 — 131. 3) Nitsch antiqq. roman. p. 1 — 90. *In cl. III.* 1) Grammat. lat. Broederi, p. 1 — 72. 2) Adelungii gram. germ. p. 1 — 82. 3) Mythol. sec. Damm. p. 1 — 96. *In Sem.* Phys. sec. comp. Nicol.

VII. *Lect. Prof. Hogelii, in cl. I.* 1) logicae sec. Villame, c. 1 — 11; 2) histor. univers. Period. VII. ab expeditionib. sacr. ad reform. Lutheri; 3) geograph.: sec. Pfennig. Europa meridionalis. *In cl. II.* 1) histor.: Teuton. sec. Galetti, a Max. I. ad pac. Westph. 2) geogr. sec. Pfennig. pars mathematic., phys., politic. et tum conspect. totius orbis terrar. 3) Ovid. Metamorph. L. IV. 165 ad fin. *In cl. III.* 1) hist. univ. sec. Niemeyeri tabb; 2) geogr. elementa sec. Fabri comp. 3) lat. Gedike memorab. hist. nat. 1 — 6. *In Seminar.* hist. Teuton. ad Lutherum.

VIII. *Lect. Prof. Ritschlii, fil. in Seminario.* 1) lat.: Gedike lib. lat. fab. 1 — 27. 2) Exercitia catechetica in Herderiani catechismi cap. 1.

IX. *Lect. Stoltzii, Magistri scribendi numerosque tractandi, nec non Directoris Musices in Seminario* 1) Orthogr., Calligr. et Arithmetices P. I et II, 2) ars cantandi et exercitia musica maiora, tam vocalia quam instrumentalia.

Restat adhuc, ut alumnos publice declamatueros nominem; invenies enim quatuor optimae spei atque indolis in eo sunt, ut orationibus a se compositis, specimina diligentiae edant, et animum gratum Inspectoribus, viris gravissimis, testentur.

1) IO. GODOFR. STEGMANN, Vipaco-Edelhusanus, sub examinationis initium „causas, cur tantus apud Graecos et Romanos deorum numerus invenitur,“ indagabit, latine.

2) GVIL. IEREM. IOACH. VOIGT, Erfordiensis, „Veterum populorum ritum elevandi principes inaugurandos longe diversum a sacramento, regi Borussorum mox dicendo“ in oratione latina recitabit.

3) CAROL. GVIL. HAESSLER, Erfordiensis, „De Borussorum regis Friderici Magni rebus bello septennali gestis,“ latine verba faciet.

4) IO. CHRISTIAN. BECK, Erfordiensis, Seminarii alumnus, quaestionem: „Quaenam sunt tristissima belli mala, et lactissima pacis commoda?“ in oratione germanica solvet.

Hos igitur adolescentes ut studiorum Proceres generosissimi, Ephori venerandi, et omnes, quibus literae curae cordique sunt, indulgenter audiant, observantissime rogo. Dab. Calend. Octobr. c1800ccci.

Aa 555

40

VD18

ULB Halle

3

005 126 69X

2. C

DE BIBLIOTHE
ERFORD

PRAE
DE REV. MINIST
BIBLIO
PARTI

AD EXAMEN
D. IV. V. ET V
IN GYMNASIO EVA
IN

SYMBOLAS IN
ET MVSEV

PER SEMESTRE PRAETER
VOLENTIBVS CO

GYMNAS
M. 10. 10ACH

THEOL. ET PHILOS. P. P. O.,
EPISTOLIS, SOCIETAT. LATINAE
IENENS., PATRIOT. WESTPH
WESTP

ERF
TYP. IOAN. CHRIST.

